

Kan Evnen eller Nytten opstilles som ledende Grundsætning for Skatternes Fordeling?

(Nogle Betragtninger i Anledning af Hr. Professor Falbe Hansens
Finansvidenskab).

Af

Cordt Trap.

I sin nylig udkomne »Finansvidenskab«*) tager Hr. Professor Falbe Hansen, i den store Kamp mellem Evne- og Nytteprincippet som det rette Grundlag for Skatternes Fordeling, afgjort Standpunkt til Fordel for Nytten. Da vi her staa overfor et af de mest fundamentale Principer i Finansvidenskaben, tør et Indlæg fra et noget afvigende Synspunkt maaske ikke være helt uden Interesse, saa meget mere som det vil tjene til at understrege den selvstændige Begrundelse og Udformning, som Nytteprincippet faar under den nævnte Forfatters Haand.

Som bekendt har den stærke Udbredelse af Nytteprincippet som Skattefordelingsgrundlag staaet i Forbindelse med en yderliggaaende liberal, atomistisk Samfundsopfattelse. Efter denne, der betragtede Staten fra et rent privatøkonomisk Synspunkt som en frivillig Organisation med det Formaal at yde Borgerne fælles Sikkerhed, fordelte de økonomiske Byrder ved Statens Virksomhed sig naturligt paa dennes Undersaatter i Forhold til den opnaaede Fordel eller Nytte. Gennemført i sine yderste Konsekvenser betragtede Theo-

*) G. E. C. Gads Forlag.

Kan Evnen eller Nytten opstilles som ledende Grundsætning for Skatternes Fordeling?

(Nogle Betragtninger i Anledning af Hr. Professor Falbe Hansens
Finansvidenskab).

Af

Cordt Trap.

I sin nylig udkomne »Finansvidenskab«*) tager Hr. Professor Falbe Hansen, i den store Kamp mellem Evne- og Nytteprincippet som det rette Grundlag for Skatternes Fordeling, afgjort Standpunkt til Fordel for Nytten. Da vi her staa overfor et af de mest fundamentale Principer i Finansvidenskaben, tør et Indlæg fra et noget afvigende Synspunkt maaske ikke være helt uden Interesse, saa meget mere som det vil tjene til at understrege den selvstændige Begrundelse og Udformning, som Nytteprincippet faar under den nævnte Forfatters Haand.

Som bekendt har den stærke Udbredelse af Nytteprincippet som Skattefordelingsgrundlag staaet i Forbindelse med en yderliggaaende liberal, atomistisk Samfundsopfattelse. Efter denne, der betragtede Staten fra et rent privatøkonomisk Synspunkt som en frivillig Organisation med det Formaal at yde Borgerne fælles Sikkerhed, fordelte de økonomiske Byrder ved Statens Virksomhed sig naturligt paa dennes Undersaatter i Forhold til den opnaaede Fordel eller Nytte. Gennemført i sine yderste Konsekvenser betragtede Theo-

*) G. E. C. Gads Forlag.

rien Staten som et Forsikringsselskab, der ydede sine Medlemmer Retssikkerhed, og de til dennes Gennemførelse nødvendige Udgifter, Skatterne, som Forsikringspræmier. Denne Theori hvilede imidlertid paa en fejlagtig Opfattelse saa vel af Statens Opgaver, der ikke indskrænke sig til Opnaelsen af Retssikkerhed for Person og Gods, men har langt videre gaaende materielle og ideelle Formaal, som af Statsmagts Grundlag, der hverken historisk eller retlig set er frivillig Tilslutning fra Borgerne, men Magt og Autoritet.

Naar Professor Falbe Hansen derfor paany vil sætte Nyttens i Højsædet, er det naturligvis ikke ifølge den ovenførte forældede Theori, men fra et selvstændigt Synspunkt. Forfatteren siger selv: »Statens Ret til at kræve Skat af Borgerne er begrundet i Nødvendigheden af den offentlige Fællesvirksomhed. Men selv om man erkender dette, ja, netop fordi man erkender det, maa man komme til det gamle Resultat, at Udgifterne ved denne Fællesvirksomhed bør fordeles paa de enkelte Personer i Forhold til deres Interesse i Fællesvirksomheden«. Overalt hvor denne Interesse lader sig udmaale, skal den benyttes som Skattefordeler. Da Størstedelen af Statsudgifterne imidlertid gaa med til Opnaelsen af Formaal, hvor Nyttens ikke lader sig bruge som direkte Maal, vælger Forfatteren her et til praktiske Skatteformaal tjenligt Fællesudtryk for Nyttens, som han mener at finde i Summen af de økonomiske Goder, som tilfalder Enhver udover et vist Minimum, der betegner Grænsen for, hvad der kunde opnaas i et Samfund uden organiseret Samfundsmagt. Dette Minimum, der er Forudsætningen for Existensen, og som derfor ogsaa maatte tilfalde den

Enkelte i et Samfund uden Stat, bør være frit for Byrder og Skatten kun ramme Overskuddet, den frie Indtægt. I Modsætning til Nyttetheorien, forstaaet paa ovenanførte Maade, kritiserer Professor Falbe Hansen indgaaende, hvad han kalder for »Lighedstheorien« eller »Skatteevnethorien«. Selve Udgangspunktet for denne Lære, at Staten er lige for Alle, er uholdbart; de enkelte Led i Tankerækken, der fra Udgangspunktet skulde føre gennem lige Offer til lige Evne, ere alle urigtige, og selve Evnen er noget saa vagt, vilkaarligt og individuelt, at den kun lidet egner sig til Maal for Skatteligning. Forfatterens Kritik over Theoriens Udgangspunkt og den Maade, hvorpaa den naar til Evnen som Maalestok, er skarp og rigtig, for saa vidt Evnethorien begrundes som af Forfatteren forudsat, og Kritiken har sin berettigede Adresse. Det maa imidlertid erindres, at saaledes som Theorien begrundes af forskellige nyere Forfattere, udledes Evnen som Skattegrundlag direkte, uden Mellemlid, af den moderne Statsopfattelse. Disse Forfattere gaa ud fra det rigtige Udgangspunkt, at da Statens Existens er en aldeles nødvendig Betingelse for Samfundets og Slægtens Udvikling, kan den ikke være afhængig af de enkelte Individets Dom om dens Nytte; men alle Statsborgere maa have en Pligt til at bidrage til Realisationen af Statsformaalene, og de finde ved de kollektive Statsudgifter et mere tilsvarende Udtryk for denne solidariske Pligt til at yde i Evnen end i Nytten, hvis Andel for den enkelte Borger ikke lader sig udmaale. Her tales vel ogsaa om en »Offertheori«; men medens »Evnethorien« baade skal give en theoretisk Begrundelse og en Maalestok, bliver »Offertheorien« kun en

Maalestok og bærer for saa vidt med Urette Navn af en Theori. Tilbage bliver da Hovedspørgsmaalet, om Evnen er et berettiget Grundlag for Skattefordelingen.

Denne Beskatning efter Evnen betegner nu efter min Overbevisning en rigtig Tanke. Ganske vist ere alle Statsborgere solidariske i deres Samvirken for Statsformaalet; men dette er selv ikke noget udenfor og over Borgerne staaende, men disses størst mulige Fremgang og Lykke. Derfor har Staten, der er Repræsentant for den højeste Retfærdighed, en Pligt til at udmaale de offentlige Byrder efter dens Undersaaters Kraft eller Evne til at bære dem. Vi staa her overfor et ethisk Postulat, som ikke lader sig logisk begrunde, men som staaer i nøje Forbindelse med Ens hele socialøkonomiske Opfattelse af Statens Væsen og Opgaver. Denne Tanke er skarpt fremhævet af Adolph Wagner. Han gør, under Bestemmelsen af Evneprincippet, gældende, at det bliver nødvendigt at søge bag Ordets sproglige Betydning til de grundlæggende Principer for Samfundets Organisation. Den rene Liberalisme, der holder for, at den i Frihed og under Retsikkerhed frembragte Formuefordeling er den bedst opnaelige, maa ved en Beskatning efter Evne forstaa en Fordeling af de offentlige Byrder, der er proportionel med Indtægterne, fordi en saadan ikke forrykker det naturlige Forhold mellem disse, idet den tager relativt lige meget fra Alle. Staaer man derimod paa det Standpunkt, at Friheden vel bør være den drivende Faktor i det økonomiske Liv, men paa mangfoldige Punkter bør reguleres af Samfundsmagten, vil man i alt Fald ikke sky at fremkalde en anden Indtægtsfordeling end den saakaldte naturlige, hvormed dog endnu kun er

givet, at Staten ikke paa Forhaand er nødsaget til at kræve relativt lige meget af Alle. Hvad Maalestok Staten vil anlægge for denne Hensynstagen til Evnen, ja, det er atter afhængig af den til enhver Tid fremherskende ethisk-socialt Vurdering, der er underkastet en stadig Udvikling, men som dog, som jeg senere skal søge at vise, er indgærdet indenfor ret snevre Grænser. Denne Vurdering af Evnen vil opkaste tvende Spørgsmaal: 1) Bør ved Skattefordelingen mellem Befolkningens forskellige økonomiske Lag den højere Indtægt rammes forholdsvis hårdere end den lavere (proportional eller progressiv Beskatning?); 2) bør der indenfor de samme økonomiske Befolkningslag tages Hensyn til de personlige Byrder, der hvile paa de enkelte Personer (Principet i vor kommunale Formue- og Lejlighedsskat). I begge Retninger vil den sociale Opfattelse i Nutiden vistnok afgive et bekræftende Svar. Mange ville imidlertid, skønt deres Sympathier drage dem i denne Retning, stille sig afvisende overfor Principet, fordi de frygte dets Konsekvenser.

Har Evneprincipet saaledes efter min Opfattelse en rigtig Kærne deri, at Staten bør afpasse Skatterne efter sine Undersaatters Kraft eller Evne til at bære dem, maa jeg — og det er her Professor Falbe Hansens Kritik, af hvilken det forekommer mig, at han har stor Fortjeneste der har aabnet mine Øjne, — erkende, at det ikke gaar an at opstille Evnen som eneste ledende Skatteprincip. Jeg indskyder her den Bemærkning, at Forfatterens Kritik er særlig rettet mod Offertheorien, men i Virkeligheden kan overføres paa Evnen som Skattefordelingsgrundlag.

Kritiken mod Evneprincippet kan da formentlig resumeres derhen, at dette Princip enten er saa taaget og almindeligt, at det slet ikke afgiver nogen Rette-
snor, eller forstaaet stringent løber ud i samfundsoplø-
sede Resultater. Ved en rent sproglig logisk Analys-
ering af Ordet Evne maatte man nemlig komme til at
lade Staten tage alt udover et »vist lavt Minimum.«
Dette kunde dog ikke være Existensminimumet eller den
aller laveste Indtægt. Selv om man førte Evneprin-
cippet ud i sine aller yderste Konsekvenser, vilde det
dog ikke bevirke en Nivellering af alle Indtægter, med-
mindre Staten samtidigt indkrævede langt større Beløb
end nu og fordelte Overskuddet paa de Fattige for
positivt at udjævne alle Uligheder. Over en vis Grænse,
lad os t. Ex., naturligvis ganske vilkaarligt valgt, sige
2000 Kr., vilde den danske Stat, hvis den udelukkende
lod sig lede af Hensyn til Evnen, men Skatternes
Totalbeløb dog forblev det samme, tage alt; men
under denne Linje vilde Indtægterne endnu variere.
Men dernæst anser jeg det, selv om det ikke udtryk-
keligt siges, for givet, at Tilhængerne af Evneprincippet
ikke tænke paa Evnen i absolut Forstand, men paa
den relative eller sociale Evne. Samfundsmedlemmer-
nes Kaar er ikke og skal heller ikke være økonomisk
lige. Der er meget vel Mulighed for, at en Mand,
der indtager en højere social Stilling, en Videnskabs-
mand eller overordnet Embedsmand t. Ex., absolut set
har mere end en velstillet Arbejder eller mindre Haand-
værker, men dog har fuldt saa ringe relativ Evne til at
afse af sine Indtægter til offentlige Fornødenheder, fordi
de sociale Fordringer til Embedsmanden og Arbejderen
ere forskellige, og deres Liv former sig paa forskellig

Maade. Men selv i Betydningen »social Evne« vilde Evnetheorien, anvendt som eneste ledende Rettesnor, føre altfor vidt. Man kan anstille Prøve ved at anvende Evnetheorien i Overensstemmelse med de af Professor Falbe Hansen angivne Synspunkter paa Tvivlsspørgsmaalet, om Beskatningen bør være proportional med Indtægten eller progressiv. Ganske vist vilde Evneprincippet i Betydningen »social Evne« tillade Embedsmanden at beholde en større Indtægt end Arbejderen, Godsejeren end Bonden; men det vilde paa den anden Side, konsekvent gennemført, lade Skatten opsluge alt udover et vist beskeden Minimum eller hvad Statsmagten anerkendte for en passende Indtægt efter den paagældende Skatteborgers hele sociale Milieu. Derved vilde Princippet imidlertid støde sammen med andre for Samfundet meget vigtige, ja aldeles nødvendige Hensyn. I et økonomisk Samfund, hvor Statsmagten tog alt udover, hvad den enkelte Statsborger havde Brug for, vilde den ret storstilede Velgørehed, som det moderne Samfund nu udøver, og som er dets bedste Pryd, blive umuliggjort. Men navnlig strander Evneprincipets absolutte Gennemførelse paa det for Samfundet aldeles nødvendige Hensyn til en fortsat Formuedannelse. Indført i et enkelt Land vil Progressionen, allerede paa et forholdsvis tidligt Tidspunkt, faa de store Kapitaler til at søge bort; men anvendt efter Evneprincipets fulde Strenghed, vilde den feje Landet frit for al Kapital, der overhovedet kunde udvandre. Men selv om Progressionen samtidigt kom til Anvendelse i alle Lande, vilde den fuldstændig standse al ny Kapitaldannelse. I begge Tilfælde vilde Følgen for Arbejderne, mer eller mindre hurtigt, blive Arbejdsløshed

og Fattigdom. Tillige maa man give Professor Falbe Hansen Ret i, at Skatteevnetheorien ikke giver nogen Afgørelse for de Tilfælde, hvor en Person besidder Ejendom i en fremmed Stat eller fremmed Kommune.

Forfatteren har leveret fuldgyldigt Bevis for, at Evnen ikke kan anvendes som eneste Princip for Skatternes Fordeling, men dermed er ikke givet, at den ikke bør virke som medbestemmende Faktor.

Men erkender jeg saaledes, at Evnen som Skatte-maal, uagtet den indeholder en rigtig Tanke, ikke bør være eneste Rettesnor for Beskatningen, formaar jeg paa den anden Side ikke at se, at Nytten er i Stand til at danne det almene Grundlag for Skatternes Fordeling. Efter min Anskuelse bør Nytten, for saa vidt og saa langt den lader sig udmaale, være en vigtig medbestemmende Faktor ved Skattefordelingen, saaledes at den specielle Interesse, den offentlige Virksomhed har for de Enkelte, betales af dem. Staar man derimod overfor de egenlige kollektive Statsudgifter, hvis specielle Nytte for enkelte Borgere eller bestemte Interessekrede ikke lader sig paavise, idet de i lige Grad tjene Alles Vel, da frembyder der sig stærke Grunde mod at gøre Nytten med Indtægten som Maaler til Skattefordelingsgrundlag. Dette Spørgsmaal opløser sig i tvende: 1) kommer man ved at anlægge Nyttesynspunktet til en Beskatning efter den rene Indtægt og 2) fører denne Beskatning til ønskelige Resultater.

I første Række gælder det altsaa, om den frie Indtægt virkelig er et Maal for Nytten. Her møder strax den Indvending, at det væsenlig kun ere Udgifterne til Retsvæsenet, der, ved at sikre den uhindrede øko-

nomiske Virksomhed, danne Forudsætningen for Indtægternes Erhvervelse; den langt større Del af Udgifterne sluges af helt andre Formaal, der i alt Fald kun meget indirekte indvirke paa Formuedannelsen. Men dernæst forekommer det mig at være et Spørgsmaal, der trænger nærmere til at undersøges, om den Indtægt, der overskrider Existensminimet, endog økonomisk set, er et rigtigt Udtryk for Statens Nytte for den enkelte Skatteborger. For overhovedet at vinde et Udgangspunkt for Bedømmelsen heraf maa man sammenligne de moderne Stater med Samfund, der endnu ikke have organiseret sig politisk. Skyldes da de nuværende store Indtægter udelukkende Statsdannelsen? Man ser dog i Middelalderen, paa en Tid, da ingen Stat i moderne Forstand existerede, de Mægtige udnytte de Svage paa den mest hensynsløse Maade og de sidste leve i den yderste Usselhed, medens de Store omgaves af Luxus og Pragt, og skønt de i forfinet Velvære næppe kunde tage det op med de moderne Samfunds Millionærer, bliver det dog et Spørgsmaal, om det ikke er de ubemidlede Klasser, der have vundet mest ved den moderne Stats- og Samfunds-dannelse. Ses der hen til det Værn, Samfundet skaber for Personen som saadan, maa Svaret utvivlsomt være ja; men selv økonomisk set vil Sammenligningen vistnok falde ud til Fordel for de uheldigst stillede Samfundsklasser; her skal i alt Fald erindres om de uhyre Summer, der aarlig af Stat og Kommune anvendes til Gunst for Samfundets Stedbørn. Skulde Nyttens danne Grundlaget for Skattefordelingen, vilde der maaske blive Tale om en progressiv Beskatning paa de lavere Indtægter.

Men dernæst bliver Spørgsmaalet, om den af Forfatteren valgte Maalestok, den frie Indtægt, fører til Resultater, der fuldt ud tilfredsstillende. Professor Falbe Hansen kommer nu fra sit Udgangspunkt, at Existensminimet, der ogsaa bør omfatte den snevrere Families Underhold, ved Skatteudmaalingen bør fradrages den samlede Indtægt, til en vis Progression og til en vis Hensyntagen til Antallet af uforsørgede Børn, og skønt Forfatteren i Theorien ikke hylder Evnen, vilde de faktiske Resultater, hvortil han naar, dog tage et vist Hensyn til denne og ville derfor kunne akcepteres af mange af Evnetheoriens Tilhængere; men Grænsen hos Forfatteren er skarpt afstukket for alle Tider og vil aldrig kunne omlægges under Hensyn til vexlende sociale Opfattelse. Ethvert videre Hensyn end det nævnte til de personlige Byrder, der tynde et Individ, om han har Fader, Moder eller anden Slægt end Børnene at ernære, om han er Invalid eller har personlig Gæld, maa principmæssigt være udelukket*). Et saadant mathematisk Lighedsprincip er imidlertid efter min Opfattelse for lidet bøjeligt til at være Maal for den sociale Retfærdighed.

Men naar nu hverken Evnen eller Nyttens formaar fuldt ud at magte Skattefordelingen, hvad skal saa være Ledetraaden i dette vanskelige Spørgsmaal? Det rigtige Forhold turde være dette, at de skattelovgiv-

*) Forfatteren maa fra sit Udgangspunkt formentlig forkaste Principet i vor Formue- og Lejlighedsskat, der netop er at fastsætte Skatten under Hensyn til alle de Momenter, der bestemme en Persons Skatteevne. Jeg finder Principet godt nok, kun at det kan misbruges og ofte bliver misbrugt i personligt eller politisk Øjemed, og det derfor kan være rigtigt ved Lovgivningen nærmere at fastslaa de enkelte Momenters Vægt.

ende Myndigheder ved Fordelingen af de offentlige Byrder bør tage saa mange indbyrdes konkurrerende Hensyn, at disse ikke kunne rummes indenfor et enkelt Princip, der ved at tvinge sine logiske Konsekvenser igennem nødvendigvis maatte føre til Ensidigheder*). Det er sandt: vi forlade herved den sikre Baggrund, som det giver at følge en bestemt Theori, hvis logiske Konsekvenser man blot behøver at udtrække for at naa til et Resultat. Finansvidenskaben bliver mere kombineret, dens Afgørelse ikke dikteret af et enkelt Princip, men Resultanten af hinanden krydsende Hensyn; men blandt disse vil Evnen og Nyttens indtage deres berettigede Plads og snart hver for sig, snart i Forening, øve deres Indflydelse, kun ikke som eneraadende Principer, men modificerede og begrænsede af andre Faktorer.

Nytteprincippet har saaledes ikke alene historisk set haft sin store Berettigelse, fordi Statsmagten oprindelig kun har kunnet give sig i Lag med mange Opgaver, der nu staa urokkelig fast for Bevidstheden som offentlige Formaal, naar de særlig interesserede Personer eller Samfundskredse vilde betale derfor, og Skattefordelingen efter Nyttens har derfor fungeret som en værdifuld Murbrækker for Statsdannelsen; men dette Princip spiller endnu sin store og berettigede Rolle ved Skattefordelingen. Overalt, hvor Skatterne ikke

*) Naar Wagner ved Bestemmelsen af Evneprincipets Indhold gaar udenom dets logisk sproglige Betydning og søger ned til de grundlæggende Synspunkter for Samfundets Organisation, ligger der saa ikke i denne kunstige Fyldning af Ordet »Evne« en indirekte Erkendelse af, at 'dette Begreb, selv indenfor sit Omraade, ikke formaar at være den eneste ledende Rettesnor for Beskatningen?

tjene Opgaver, der fremme alle Statsborgeres Interesser (Retssikkerhedens Opretholdelse, Nationalitetens Bevaring o. s. v.) eller benyttes til at opfylde en Alle paa-hvilende solidarisk Pligt (Statsgældens Forrentning), men derimod komme lokale Kredse, enkelte Personer eller bestemte Samfundsklasser til Gode, er der Plads for Nytteprincipets Anvendelse; thi en Forudsætning for at tvinge alle Statsborgere til at yde til offentlige Formaal er det, at disse ere i Alles Interesse. Nytteprincipet ligger saaledes med Rette til Grund for Fordelingen af de offentlige Byrder mellem Stat og Kommune, og indenfor det enkelte politiske Samfund gør det sig videre gældende overalt, hvor den offentlige Virksomhed har enkelte Personer eller bestemte Samfundsklasser for Øje. I begge Tilfælde bør de særlig Interesserede betale, for Personernes Vedkommende gennem de saakaldte Gebyrer, for Samfundsklassernes ved de offentlige Byrders Fordeling paa de forskellige Skattegrundlag (personlige Skatter eller Ejendomsskatter), idet man herigennem kan opnaa, at Omkostningerne ved saadanne Foretagender (Landeveje, Jernbaner t. Ex.), der fortrinsvis komme enkelte sociale Lag til Gode (Grundejerne), bæres af disse. Denne specielle Ligning finder allerede Sted i Statshusholdningen, saaledes for Gebyrernes Vedkommende, men spiller navnlig sin store Rolle indenfor Kommunerne. Imidlertid vil Nytteprincipets Anvendelse selv her brydes af andre Hensyn. Det falder saaledes strax i Øjnene, at Nytten som Skattemaal i sin fulde Udstrækning kun bruges overfor de mere velhavende Klasser. Selv ved Gebyrer, hvor Interessen mest direkte lader sig udmaale, bliver man ofte nødt til at tage et vist Hen-

syn til den Enkeltes Kraft til at bære dem; men navnlig kan der indenfor Kommunerne af gode Grunde ikke være Tale om at ligne Udgifterne ved Skole- og Fattigvæsen paa dem, til hvis Fordel de fortrinsvis anvendes. Det samme gælder, hvor Statsmagten extraordinært griber ind til Fordel for en enkelt Samfunds-klasse eller Del af Landet (Hjælp til Fiskerne efter en Havulykke eller til Beboerne af en oversvømmet Egn). En Ligning efter Nytten vil endelig være berettiget i alle de Tilfælde, hvor en Person ikke er knyttet som fast Medlem til et Samfund, men derimod nyder Fordel af dettes Institutioner t. Ex. ved midlertidigt Ophold eller Besiddelse af Ejendom i en fremmed Stat eller fremmed Kommune. Her eksisterer der for ham ikke nogen solidarisk Pligt til at medvirke til dette Samfunds Existensbetingelser og Fremgang, men vel en naturlig Pligt til at yde et Vederlag for den Nytte, han drager af den fremmede Stat eller Kommune.

Staar man derimod overfor Spørgsmaalet om, hvorledes Statsborgerne skulle dele Udgifterne til de kollektive Statsformaal, til Hær og Flaade, den aandelige Kulturs Fremme, Retssikkerhedens Bevarelse, Statsgældens Forrentning, svigter Nytten som Maal, og man maa anerkende en solidarisk Pligt for alle en Nations Medlemmer til at bidrage til disse Udgifter; men for Statsmagten selv som den skattefordelende Myndighed frembyder der sig nu det Spørgsmaal, om den ikke bør tage et vist Hensyn til den Enkeltes Kraft eller Evne til at bære Byrderne, og dette bør formentlig besvares bekræftende; men det maa samtidigt anerkendes, at Evnen ikke kan opstilles som eneste ledende Princip, fordi Statsmagten ikke bør

drive en ren Følelspolitik, men vel overveje, om Konsekvenserne af en vis Skattefordeling tjene Almenvellet og træffe sit Valg derefter. Stiller det sig nu saaledes, at Evneprincippet, ført ud i sine yderste Konsekvenser, vilde lede til en for stærk Udjævning af sociale Forskelligheder, til en Svækkelse af Arbejdsinteressen og en Standsning i Formuedannelsen, da maa Staten anvise Evneprincippet en beskeden Plads som konkurrerende med Hensynet til den sociale Leddeling, til Arbejdsenergiens Bevaring og en fortsat Kapitaldannelse. Det er klart, at Afvejelsen af den Vægt, der bør tillægges Evnen i hele denne Kombination af krydsende Hensyn, maa være skønsmæssig og ikke kan udtrykkes ved et bestemt Tal; men dette er ikke en Indvending; thi den praktiske Politiker maa jo idelig foretage Handlinger, der bestemmes af en subjektiv Vurdering og Vejen af forskelligartede Hensyn, ikke af en objektiv logisk Tænkning, og begrænses Evneprincippet af saa reale Faktorer som den sociale Leddeling og Formuedannelsens Nødvendighed, er der i og for sig næppe Fare for, at Grænserne for Evnens Indflydelse skulle flyde ud.